

Samia Amami:

Samia Amami tuniska je dramaturginja i scenaristica. Napisala je više tekstova za pozornicu uključujući *Illegitimate*, *Hydrogen*, i *Forbidden Zone*. Poznata je kao TV scenaristica zahvaljujući svom radu na *Night's Stars*, *Police* i *The Afternoon Spirits*. Trenutno je u potpunosti posvećena pisanju za kazalište, televiziju i film, a posvetila se je i dijeljenju svog iskustva putem obuka u pisanju drama. Smatra se da je jedna od najvažnijih dramatičara u Tunisu, a njezino se pisanje odlikuje inovativnim stilom i predanošću društvenim ciljevima u njihovoj ljudskoj i univerzalnoj dimenziji.

Nevjerojatna priča o Fulaniju Baoou i Velikoj ribi**Samia Amami**

“Zračni jastuk, voda, širok, dalek, visoka zvijezda, linija, sutra, mladi, odrasli, djeca, koliko njih? Jedna majka pjeva, zagrljena, slučajnost, plavi tepih, snažan pokret, ispod, rika. Izronile su planine vode, unaokolo, vrtoglavica. Zgrabivši konjske uzde, vidjeh planina proždire ljude, vrijeme juri, vriska, plač, tišina, nitko. Ruke samo korijenje, kada bih barem mogao plivati kao što mogu jahati, starac, nestaje.

Pritisak odozdo, voda, ocean, u očima, ušima, ustima, sve, vrtoglavica, velika riba. Tama, voda, vruće, užareno, majčin trbuh, mama, zamka, mrak, zrak, jako mračno, vrijeme jako izgubljeno. Gleda, mravi mi proždiru kožu, pljuje, velika riba. Oči ljudi s plaže.“

Prestala sam prevoditi, pa je Giacomo zaustavio snimanje i začuđeno me pogledao.

“Nisam sigurna”, odgovorih.

“To je doslovan prijevod riječi imigranta, ali nisam sigurna razumijem li sve riječi njegova jezika. Želi li zapravo reći da ga je riba progutala pa ispljunula na obalu ili je to samo metafora?

To je ono što je rekao prevoditelj koji ga je doveo na ispitivanje, kao što se može čuti na snimci. Potvrdio nam je da imigrant govori fulskim jezikom, ali nije uspio razabrati dijalekt. Stoga sam te nazvao. Ti si jedini pravi stručnjak za fulski i vladaš

njegovim raznim dijalektima koji bi ti mogli pomoći u određivanju regije iz koje on dolazi.“

Istina. Mogli bih. Ali to je dijalekt koji nikad prije nisam čula. Fulski jezik sadrži više dijalekata i ja tečno govorim većinu njih. Neki od njih dijele podosta vokabulara, ali im se gramatika i struktura razlikuju. To je uistinu neobičan jezik, primjerice, kad on kaže „linija sutrašnjeg dana“, misli li na obzorje gdje sunce izlazi? Kad kaže „zvijezda“, misli li na Mjesec ili na Sunce? Nesreća s brodom koji ga je prevozio s drugim imigrantima i prevrnuo se, je li se to dogodilo noću ili danju? I ta velika riba koju spominje, je li to zaista riba ili brod u čijem je „trbuhu“ ili „dnu“ proveo neko vrijeme? A ova užarena tekućina koju spominje, misli li na želučane izlučevine ribe ili na motorno ulje čamca koje je mu je opeklo kožu, i što uopće misli pod planinama koje su izronile u vodi?

Nastavila sam izlagati sve pretpostavke koje bi mi mogle pomoći u prevođenju riječi fulskog imigranta dok je Giacomo i dalje zurio u veliki komad papira ispred sebe, raširen poput šahovske ploče, pogledavajući natrag i naprijed između računala te crta i praznih kvadratića na papiru, očajnički pokušavajući izvući kakvu suvislost iz mojeg objašnjenja jezičnih zamršenosti fulskog i svahilskog jezika, koje mu se čine beskorisnima.

„Je li spomenuo zemlju iz koje je došao?“, upitala sam ga, nespremna na njegovu reakciju koja nije bila primjerena situaciji.

„Bi li ti bila ovdje da jest? Prošla su tri tjedna otkako su ga pokupili na plaži *Mondello* dok je lebdio između života i smrti. Svi su ga ispitivali. Imigrantice koje su ovdje čekale na deportaciju razgovarale su s njim, ali bezuspješno. Kaže da dolazi iz zemlje Velikog izvora, a nitko ne zna gdje je ta zemlja. I ne prestaje nesuvislo govoriti o toj velikoj ribi, ribi koja ga je progutala. Nakon što su ga pokupili na plaži, zadržali su ga pod nadzorom u bolnici. Nalaz liječnika sasvim je jasan i ne ukazuje na neku mentalnu bolest kojom bi se mogla objasniti ta čudna priča koju je smislio. Ništa u njegovu iskazu nema smisla, ni zemlja podrijetla, ni

zemlja prelaska, ni podaci o njegovu putovanju, ni identiteti onih koji su bili s njim na brodu, čak ni obilježje samoga broda. Ništa što bih mogao iskoristiti za pisanje ovog izvješća.“

Slušala sam Giacomu dok je govorio ono što mu je na srcu, riječi su mu se s mukom probijale kroz usne, a glas mu se gušio kao da je riječ o nečem osobnom. Nekad nije bio takav. Poznajem ga dvije godine. Prvi sam ga put srela u jednom od kampova središnje Afrike. Pozvali su me zbog prevođenja na sastanak diplomatske medijacije organiziran kako bi se ublažila napetost između suparničkih plemena. On je radio s Liječnicima bez granica. Gledala sam ga kako liječi ranjene, tješi žene i majke, hrani bebe pod vatrom metaka i bombi, sve s prijateljskim osmijehom koji nije silazio s njegova pjegavog lica preplanulog od afričkog sunca koje je jako volio. Jednom sam ga vidjela na kraju iscrpljujućega radnog dana kako se igra s djecom koja su mu se penjala na ramena i jahala ga smijući se dok ih je vrtio unaokolo oponašajući hrzanje uzrujana konja. Tada mi je srce preplavila nježnost. Mislila sam da sam se zaljubila u njega. Mladost. Dosta je vremena prošlo od našega posljednjeg susreta. Upoznali smo smrt, bijedu i pakao, a onda nas je život odveo svakoga svojim putem. Kad me je nazvao prije dva dana, upravo mi je bio završio ugovor s organizacijom u kojoj sam radila kao prevoditeljica pa nisam oklijevala doći. „To je posao od jednog dana“, rekao mi je. „Stižeš u *Mondello* rano ujutro, a avionom odlaziš u Pariz krajem dana.“ Nisam očekivala da će biti pod takvim stresom. Mora da je naviknuo na takve smicalice. Imigrante koji skrivaju istinu, pretvaraju se da imaju amneziju ili izmišljaju događaje koje su čuli u svojoj zemlji ili selu kako ih ne bi vratili natrag, u pakao iz kojega su pobjegli. Mnogo se toga promijenilo otkad sam počela raditi kao prevoditeljica za imigrante. Upute su postale jako stroge, a taj humanitarni sustav kojim se zapadni svijet ponosno hvali kao amblemom civilizacije, postao je teško nasljeđe koje dovodi u nezgodan položaj sjeverne zemlje. Diskursi su političara tako ugladeni, ali je bit ista: mi vas ne želimo. Upute su jasne: najveći mogući broj migranata mora biti vraćen u zemlje podrijetla. Da, sasvim je besmisleno dalje bilo što pitati. „Jako te dobro razumijem,“ samo sam

rekla i nastavila: „Giacomo, kako ti mogu pomoći? Jer, iskreno govoreći, ne vidim što mogu više učiniti od svoga prethodnog kolege.“

Lice mu se smekšalo, a glas mu više nije bio tako oštar. „Nema znakova da je neki brod napustio obale Libije ili Tunisa. Obalne vlasti nisu primile signal opasnosti Mayday ni s jednog broda više od četiri tjedna. More nije izbacilo ni jedno tijelo na obalu. Nema traga o putovanju o kojem govori, niti je pronađen neki od imigranata koji je bio s njim na brodu. Putovanje o kojem govori bilo je nalik na sablast. Nije mogao provesti tjedan dana u utrobi kita, kao što tvrdi. Bio bi ga probavio, uključujući i kosti, pa izbacio kao gnojivo za more.“ Giacomo se nasmijao ponavljajući svoje zadnje riječi, shvativši da je nehotice upao u zamku imigrantove priče.

Iznenada se tim prostorom proširio jak miris.

Licem okrenutim prema dolje promatrala sam mjehuriće sline koji su mi izlazili iz usta i padali na dno zahodske školjke. Nešto u mojem tijelu pokušava ga izokrenuti naopačke poput čarape. Čula sam čistačicu koja je stajala iza mene držeći smotuljak toaletnog papira i čekala da završim s povraćanjem, brbljajući na lošem francuskom.

„To je jako čudno. Centar osigurava hranu, ali inzistiraju na tome da sami kuhaju. Koriste iste sastojke, iste začine, ali njihova hrana ima prepoznatljivi jak miris od kojega vam se okreće želudac. Čak se i susjedi žale.“

Kad se oluja povraćanja u mom trbuhu smirila, a probavni se sustav konačno opet uspostavio, podignula sam glavu i pogledala joj lice. Blago tamnoputa, plave kose raširene poput polja zrele pšenice nakon jake oluje preko tamnih korijena kovrčave kose koja, čini se, pripada afričkom kontinentu.

Dodala mi je toaletni papir, rekavši: „Je li istina da je ovdje čarobnjak?“

Obrisala sam usta i lice, zurila u nju neko vrijeme, zatim odgovorila, „To je miris koncentriranog deterdženta koji upotrebljavate.“ Zatvorila sam joj vrata ispred nosa i ispred sebe ugledala glupe natpise i crteže utisnute u drvena vrata toaleta, svjedočanstvo svih pritvorenika koji su ovuda prošli. Natpise sam spremila fotografirajući ih kamerom mobitela dok je ona kroz zatvorena vrata nastavila govoriti o sanitarnom protokolu, mačkama koje odjednom nestaju i svim nadnaravnim stvarima koja se događaju u Centru. Bila je sve glasnija, nesuvislo govoreći na francuskom pomiješanim s tuniskim psovkaama za koje je mislila da ih neću razumjeti. Nasmijala sam se. Često se nađem u sličnim situacijama. Toliko je priča koje sam čula od ljudi koji nisu nikako mogli pretpostaviti da se iza moje plave kose, plavih očiju i profinjenog nosa krije najautentičnije tunisko podrijetlo.

Na Giacomovu se licu vidjelo olakšanje kada sam mu rekla za rješenje do kojega sam došla u toaletu. „Pokušat ću odgonetnuti simbole jezika kojim govore Fulani. Nije to nemoguće, ali mi trebaju sve snimke njegova ispitivanja i privatnog razgovara s njim kako bih promatrala unutarjni obrazac njegova dijalekta. To će nas dovesti do izvorne verzije njegove priče i točnih podataka o njemu i njegovu putovanju. Moram fotokopirati velik broj skica, za što će biti potrebno šest do osam sati rada. To znači da ovdje moram provesti još jedan dan.“

Giacomo je obećao da će osigurati sve što mi je potrebno i dodati još koji sat na moj ček za isplatu, uz smještaj u prekrasnom hotelu s pogledom na plažu.

Buka djece i turista koji su se igrali na bazenu stopila se s glasom fulskog imigranta koji se širio poput otvorenog polja. Softveru na kojem sam radila kako bih odgonetnula neobičan jezik bilo je potrebno neko vrijeme, ali, eto me, sjedila sam u kupaonici i promatrala test za trudnoću. Bio je to već treći test otkad su mi prestale mjesečnice. Ne znam što sam očekivala od novog testiranja. Svaki sam se put nadala da neću vidjeti ovu ružičastu crtu koja najavljuje opasno zaokretanje u mojem životu. Nisam to još nikom rekla, čak ni svojem mužu Renéu.

On je jako draga osoba, jako sam sretna što ga imam. Sve ove godine koje smo u braku nikad me nije izravno pitao, ali u posljednje vrijeme to sve više nagovještava. Bio je oduševljen kada sam mu poručila da privodim kraju svoj međunarodni posao, da ću se nastaniti u Parizu kako bih predavala i pisala te da zapravo razmišljam o bebi koja bi ga mogla učiniti ocem, a od nas obitelj.

Na moju poruku da ću ostati još jednu noć u *Mondellu*, stavio je znak odobravanja, palac. Nije mu to drago. Obično na sve moje poruke stavlja znak srca. Napisala sam jedan redak oprezno saopćivši novosti, a zatim ga izbrisala. Iznenadit ću ga kad se vratim ili možda neću, možda samo odugovlačim kao i obično, potrebno mi je vremena da razmislim. Donijeti dijete na svijet zastrašujuća je odluka.

Zašto sam prihvatila ovu sobu s pogledom na bazen? Zatvorila sam prozor i dječja je graja nestala.

Glas fulskog imigranta proširio se sobom.

Glas ravan poput otvorenog polja. Naglasak koji je završavao s malo napetosti. Ton sasvim drukčiji od uobičajenoga zaokruženog tona supsaharskih Afrikanaca. Možda je iz istočne Afrike? Somalije? Etiopije? Eritreje? Prema onome što sam znala, u tim zemljama nije bilo izoliranih grupa koje bi govorile neku specifičnu verziju fulskog jezika.

Ispred središnjeg ulaza nalazi se lijepa stara kuća. Golema čelična vrata i nikakva znaka, tek neobičan crtež.

Objesila sam skice i pripremila se za rad. Sve bi mi to moglo pomoći u odgonetanju simbola jezika ovog pametnjakovića. Otvorio je vrata i evo ga ispred mene. Visok, krupna tijela ispod komotne ljetne odjeće. Imao je zavoje na rukama i bijele ožiljke od dubokih opeklini ispod tamnocrne kože. Tipično fulsko lice, mala glava i

profinjene crte lica koje ne odgovaraju paru izbuljenih očiju koje kao da žele proždrijeti svijet.

Pozdravila sam ga i predstavila se. Samo je kimnuo glavom.

Giacomo je uključio diktafon i ostavio nas same. Zamolila sam Fulana da prouči slike i kaže mi imena stvari koje vidi. Brod: „bawdi“, odgovorio mi je bez razmišljanja. Zanimljivo, zabilježila sam tu primjedb u bilježnicu i nastavila. Sunce: „birdi?“ „Ne! Star-birdi“, ispravio se. U redu, zvijezda: „hala“, voda: „mayo“, što na fulskom jeziku znači izvor, massina: „tekućina“, magla: „jabird“. To je uistinu neobičan jezik. Dijeli korijene fulskog jezika i usredotočuje se na impresionistički opis stvari, poput primitivnog izoliranog jezika, a riječi s višestrukim značenjima ovise o odgovarajućoj gesti ili tonu glasa. Jednostavna gramatika i kratke rečenice. Većina vokabulara smislene su riječi, impresionističke i riječi koje nisu apstraktne. Najveće je otkriće da je to potpuno neutralan jezik, bez roda za imenice ili zamjenice; „ow“ za muško i za žensko, „om“ za množinu.

Gotovo sam zapljeskala nad tim otkrićem. Postalo mi je uzbudljivo odgonetavanje toga rijetkog jezika. S fulskim imigrantom nisam ni osjetila kako vrijeme prolazi. Pogledala sam na sat, prošlo je skoro pet sati. Ispričala sam se. Nije ga bilo briga, bio je spreman za sljedeću sliku. Oči mu imaju osebujan sjaj pojačan ispučenjem, kao da se hrani riječima koje izgovara, poput malena dječaka koji se raduje igri s drugom djecom. Nježno sam se nasmiješila i nastavila. Kada sam mu pokazala sliku kita: „nagabu-godi“, zastao je. Na moje riječi da ćemo nastaviti nakon pauze, samo je stisnuo usne.

Blago sam odbila Giacomov poziv na ručak. Ne mogu ništa zadržati u sebi i nije mi do još jednog povraćanja. Sjedila sam u kuhinji i gledala kako jede s čistačicom dok su se obavljale posljednje pripreme za protjerivanja preostalo troje imigranata. Jeo je *allico*, pržene plantana banane, u kojima inače doista uživam. Da nije bilo

cirkusa u mojemu želucu, bila bih jela. Ljubazno sam odbila ponuđeno i ostala pri vodi i dodacima prehrani bez kojih više nisam mogla.

Vidjela sam najstariju imigranticu, imala je više od šezdeset godina. Pripremala je jelo za Fulanija. Najmlađa je primila to jelo s dubokim strahopoštovanjem, a starija ju je podsjetila da blagoslovi njih i hranu.

Priča se raširila u ovdašnjem i ostalim centrima na otoku. Svi govore o Fulaniju i velikoj ribi. To objašnjava neobičan nestanak nekih ilegalnih putnika usred mora. Neki kažu da je to prokletstvo i da je more, ljuteći se na čovjeka, pustilo velike ribe da se hrane nemilosrdnim lovom, vjeruju da to objašnjava manji broj ilegalnih migracija s juga Mediterana.

Smijala sam se s Giacomom dok mi je na putu za ured govorio kako se ta priča razvijala. Primijetio je koliko me zbunilo ponašanje žena, a ja nisam ni pokušala sakriti svoje čuđenje. Mit uvijek služi interesima moćnih. Slabi ga prenose, vjeruju u njega dajući mu snagu potrebnu da ga učine svojom istinom. Ta istina uvjetuje njihove živote, diktira njihove postupke i postavlja granice koje moćnici žele postaviti.

„Na obali rijeke nalazi se malo selo, deset koliba, osim naše. Stado od stotinu krava i koza, tri psa i konj kojega jašem. Zove se Veliki izvor. Škola se nalazi u starčevoj kolibi. U njoj učimo o liječenju krava i računanje. Ne znam čitati na jeziku bijelog čovjeka. Imbay to zna. On čita novine i sve nam ispriča. Rekao je da je kralj obećao...”

„To je znači monarhija?“ upitao je Giacomo.

„On govori o kralju naroda Fulani, to je počasni plemenski naslov. Njegova je misija rješavati sukobe između raznih fulskih skupina i posredovati između svoga naroda i drugih vlada“, objasnila sam Giacomu.

„Pitaj ga živi li kralj u njihovu selu?“ upitao je Giacomo.

„Ne znam“, odgovorio je Fulani. „Treba putovati dva tjedna da biste ga upoznali. Moj ga je otac, s još nekim ljudima iz sela, htio vidjeti, ali je baka zabranila. Rekla mu je da nam ne treba kralj da nas štiti.“

„Što vam je kralj obećao?“

„On ne bi napao Aliate, stanovnike Velikog izvora. Imbay je rekao da su Aliati bili jako ljuti i htjeli su da odemo. Napali su selo prije izlaska sunca, zapalili kolibe i ubili puno ljudi, sve koje poznajem.“

„Kako si ti preživio?“ prevela sam Giacomovo pitanje.

„Otišao sam u gluho doba noći, ali moji roditelji su odbili otići. Moj je otac počeo govoriti jezikom tih seljana, govorio je tečno poput njih i vjerovao je njihovim lažima, a ne svojim precima. Tako mi je govorila moja baka i natjerala me da odem.“

„Na čije laži misliš? Kraljeve?“ pitala sam.

„Ne poznajem kralja, znam Imbaya. Rekao je da nas neće napasti. Moj otac nije bio u pravu. Imbay je umro, kao i moj otac, majka, braća i baka.“

„Kako si znao da će vas napasti?“

„Vidio sam to u snu. Moji su me preci zamolili da svima kažem da odu. Preci ne lažu.“

Giacomo je nešto promrmljao i ogorčeno podignuo obrve. Nije povjerovao u Fulanijevu priču.

„Koje značenje imaju snovi o precima? upitala sam.

„Ja sam 'Baoo'.“

„Odabrani“, objasnila sam Giacomu.

„To ime imamo u svojoj evidenciji, ali koje je tvoje pravo ime?“

„Nemam pravo to reći. Naši preci nemaju imena i kad ja umrem pridružiti ću im se. Tako mi je objasnila moja baka kada sam joj rekao da su me preci posjetili u snu. Nauljili su mi kosu. Toga sam dana ja kuhao i nahranio cijelo selo.“

„Rekao si da si otišao one noći kad se dogodio napad. Kako si saznao da su svi ostali umrli?“

„Vijesti o smrti imaju krila, mogu vas pronaći gdje god se nalazili.“

„Gdje si bio kad si primio vijest o napadu i smrti tvoje obitelji? I od koga?“, upitao je Giacomo pokušavajući ga prevariti.

„U velikom gradu u koji sam stigao nakon dva dana hoda.“

„Ime grada?“

Fulani je zastao i uperio svoje izbuljene oči u mene. Na trenutak me prožeo snažan osjećaj strahopoštovanja. „Ne znam, nije važno“, kratko je odgovorio i nastavio opisivati svoje putovanje koje je trajalo četiri godine. Počelo je s Fulanima koji su s njim prešli pustinju, zatim maskiranim ljudima koji su ga prodali u Libiju gdje je bio zatvoren i prisiljen raditi. Zatim je uspio pobjeći u Tunis s još trojicom. Pomogao mu je posao na farmi maslina na jugu Tunisa, sve dok nije sakupio novac za put. Nastavio je opisujući prijelaz preko mora, nezgodu i kita koji ga je progutao i u čijem je trbuhu proveo nekoliko dana dok ga nije ispljunuo na obalu.

Giacomovo pjegavo lice pocrvenjelo je od bijesa, prekinuo je snimanje. „Ovo je šala“, rekao je prigušenim glasom. „Dolazi iz sela Veliki izvor pokraj rijeke za koju nitko nije nikad čuo. Ne čita i ne piše, ne zna u kojoj je zemlji, ne poznaje ni susjedne zemlje u koje se sklonio, ne zna ni imena maskiranih ljudi, ni ime vlasnika farme na jugu Tunisa, ni vlasnika broda koji je organizirao njegovo putovanje. Beskorisni su svi ti plaćeni sati koje si provela odgonetavajući taj neobičan jezik.“

Na mene je prešao njegov bijes pa sam ga zamolila da se stiša i izjurila van. Zamolila sam čistačicu cigaretu. Ne bih trebala pušiti. Zapalila sam je. Glava će mi puknuti. „Sarah, upute su jasne“, govorio je Giacomo idući za mnom. „Status izbjeglice neće dobiti nitko čija priča zvuči izmišljeno, a kamoli ovaj čovjek koji tvrdi da je prorok i da može danima živjeti u kitu. Što ću reći predstavniku vlade koji dolazi okončati proceduru zatvaranja centra? Upute su jako jednostavne. Vlada je potpisala sporazum s nekoliko afričkih država o vraćanju imigranata. Ukupan broj migranata koji će biti prebačeni iz ovog centra u centre za izbjeglice mora pasti na nulu ili ispod toga. Nula ili niže!“

Snishodljivo je nastavio govoriti o smjernicama, dogovorima i opasnostima kao da sam jedna od njegovih zaposlenica. Odjednom sam shvatila da sam se zbog suosjećanja sa starim prijateljem našla u situaciji sličnoj onima zbog kojih sam zamrzila svoj rad s humanitarnim organizacijama. Pokušavala sam ostati neutralna, držati se prijevoda i kloniti razmišljanja o svim tim detaljima, svim tim pitanjima i riječima lišenim značenja. Iznos za sobu za jednu noć u hotelu u kojemu sam odsjela mogao bi prehranjivati afričku obitelj godinu dana. Pretjerana plaća za sat rada. Tako velike količine novca rasipaju se na borbu protiv siromaštva, gladi, terorizma i ratova, dok zlo još uvijek caruje svijetom. Izbacila sam mu u lice sve riječi koje sam bila potisnula. Ne. Sve te mučnine nisu bile izazvane trudnoćom. Bilo je to gađenje. Gađenje do najsitnije stanice u mojem tijelu, gađenje ovim svijetom koji smo mi izgradili i u čijem sam stvaranju neko vrijeme sudjelovala.

„Zavaravaš se ako misliš da me na ovaj način možeš pritisnuti. Nećeš, koliko god smo bliski. Iako sam, tehnički govoreći, dala otkaz na poslu, još uvijek sam ovlašteni tumač i neću vam pomoći u izmišljanju informacija kako biste ovog čovjeka vratili u pakao iz kojega je pobjegao.“

„Sarah, tko je tražio od tebe da lažeš? Naprotiv, ti si jedina koja s njim može razgovarati. Sve što predlažem jest da se malo popravi protokol ispitivanja i da se na Fulanija izvrši pritisak kako bi prestao lagati i prešao na pravu verziju događaja.“

„Naravno, verziju koja služi tebi i tvojim šefovima.“

“Sarah, moraš mi pomoći.“ Zgrabio me snažno za zapešće, a lice mu se odjednom smrknulo. „Neka te ne zavaraju plaže i lijepa bezbrižna atmosfera ovdje u *Mondellu*. Kriza se ovdje zaoštrava. Stanovnici organiziraju odbore za obranu svojeg načina života i osuđuju urotu koja će donijeti veliku promjenu. Narodnim neprijateljima smatraju se svi koji rade s humanitarnim organizacijama i institucijama za useljništvo i izbjeglice. Optuženi smo za izdaju. Krademo kruh domaćem stanovništvu da bismo nahranili strance. Ekstremističke skupine prijete migrantima i

obećavaju im gori pakao od onoga koji su ostavili iza sebe. Mislio sam da ću zahtjevom za premještanje ovamo biti daleko od pritiska, ali me uznemirenost pratila cijelim putem dovdje. Mogu čuti sirene za uzbunu koje upozoravaju na neposrednu eksploziju. Sarah,“ izgovorio je moje ime tiho i dvosmislenim glasom, „bojim se za svoj život.“

Nakratko sam zurila u njega boreći se da opet ne povratim. Duboko sam udahнула i zgazila cigaretu. Izvukla sam se iz njegovih ruku. „Promijenit ću let. Dobit ćeš moje izvješće sutra ujutro prije nego što odem. I, ne moraš me pratiti do hotela.“

Iznenadila sam se kad sam zatekla Fulanija Baooa kako mirno sjedi u svojoj stolici u uredu. Bila sam toliko ljuta da sam zaboravila na njega. Dok sam skupljala svoje stvari, ispričala sam mu se i obavijestila ga da sam s njim završila. Zurio je u mene svojim izbuljenim očima koje su se tjeskobno pomicale, kao da mi pokušava nešto reći.

Pričekala sam malo. Nije ništa rekao. Otišla sam.

Prešla sam dvorište do središnjeg ulaza. Čistačica je razgovarala s trima imigranticama i dijelila s njima hranu. Spustila sam se cestom do plaže gdje je bio hotel. Ne znam kako sam uspjela doći do svoje sobe, utapajući se u bijesu. Kliznula sam u toplu vodu u kadi kupaonice. Duboko sam udahнула da razbistrim glavu. Odjednom su mi se pojavila pitanja, poput mjehurića od sapunice na površini vode.

Zašto Baoo inzistira na toj priči o kitu? Njegovu izvješću nedostaje puno detalja kojim bi se mogli odrediti datumi, itinerari, imena zemalja i ljudi koje je upoznao. Ali, sve u svemu, to je suvisla priča. Zašto inzistira na kitu, to mu oduzima vjerodostojnost. Čak i da mu se to dogodilo, što je očito nemoguće, mogao je zanemariti taj detalj. Ako uistinu laže i izmišlja cijelu priču, zašto ne spominje prava imena, mjesta i datume? Zar ih stvarno ne zna? Zar mu imena uistinu ništa ne znače? Bi li on doista mogao biti prorok? Mozak mi je uzavreo od tih pitanja na

koje nije bilo odgovora. Voda je postala previše topla, iskočila sam iz kade ostavljajući za sobom malu lokvu.

Upalila sam laptop i utipkala nekoliko ključnih riječi. Napad na fulsko selo. Veliki izvor. Borba za vodu. Prije četiri godine. 2015. Rezultati mi iskaču pred očima. Masakr na sjeveru Malija. Gdje točno? Većina članaka ne spominje imena sela. Na sjeveru Malija, blizu rijeke Niger. Gdje? Možda je Afrika takva, imena nisu važna. Neki su izvori na francuskom. Ista stvar. Evo ga! Siječanj 2015. Masakr u Yirgou. Oko 200 Fulanija ubila je milicija Kogleweogoa. Travanj 2015., evo ga! Travanj 2015., napad na Arbindu u Soumu, u Burkini Faso. Anonimni naoružani muškarci ubili su 160 ljudi, uglavnom fulskih seljana. Napad se dogodio u pet sati ujutro, ¹naoružani napadači na motociklima zapalili su kuće i skladišta i pucali na stanovnike. ¹ Događaji odgovaraju Baoovu iskazu. Većina je masakra slična, ali, zašto ne? Koliko mu je tada bilo godina? Šesnaest, sedamnaest? Kada vam ubiju cijelu obitelj nakon što si ih upozorio, a baka te tjerala na bijeg, tada patiš četiri godine, to mora da je poprilična trauma. Postoji li mogućnost da je on stvarno prorok?

Giacomo nije bio ni sretan ni ljutit kad je pročitao moje izvješće zajedno sa svim otkrićima s kojima sam provela noć provjeravajući činjenice. „Ne postoji dokazani sporazum s Burkinom Faso o povratku migranata“, rekla sam mu na fini način pobjedničkim tonom.

„Završit ću s ispunjavanjem obrasca, a tada će on sa ženama biti prebačen u izbjeglički centar na kopnu. Sad je to briga drugog zaposlenika. Hvala ti puno, Sarah.“

Zatim me pozvao na piće dok čekam na polazak aviona.

¹ *Navedeni datumi su izmišljeni. Riječ je o istinitim događajima za koje je nužna povijesna verifikacija.

„Rado, ali trudna sam“, izrekla sam to prvi put. Jako se iznenadio kada sam mu rekla da bih se opet željela naći s Fulanijem Baououm. Nije razumio moj zahtjev, a nisam ni ja. Jesam li doista izgubila neutralnost za koju sam se godinama obučavala pa suosjećam s njim ili je moja znatiželja još uvijek potaknuta njegovom izazovnom pričom?

„Junus ili Jona?“ upitala sam ga tako naglo da se zbunio. Nadala sam se da ću pronaći odgovor ili čuti neki nehotični izraz koji bi mogao riješiti ovu zagonetku. Ostao je miran, s istim prijateljskim osmijehom kao kada me ugledao prvi put ušavši u ured u kojemu me Giacomo ostavio kako bi obavio neke druge poslove.

„Priča o kitu, gdje si je pročitao? U Bibliji ili Kuranu? Junus ili Jona?“

„Ne znam ni za jednu!“ odgovorio je mirno. Objasnila sam mu da su to dva imena za istog proroka. Prvi je muslimanski, drugi kršćanski. Ispričala sam mu priču u obje verzije. Bog je utopio Junusa ili Jonu te poslao kita da ga spasi i podučiti lekciji jer je ostavio svoju obitelj a da nije dobio dopuštenje.

„Ne poznajem tvoga Boga. Vidio sam ljude na brodu kako dižu ruke prema nebu kad smo bili okruženi kitovima, ali on nije došao. Možda je mrtav.“

„Znaš li za Nietzschea?“

„Stalno spominjete neobična imena. U mojem se plemenu ne čitaju knjige. Moja baka govorila mi je da smo se znali naći na cesti bježeći svaki put kada bi nas sustigli ljutiti knjiški ljudi. Nama ne trebaju ni kralj ni knjige. Naš je život jednostavan. Pada kiša i puni izvor koji zalijeva biljke, krave jedu biljke, a mi pijemo njihovo mlijeko i zahvaljujemo nebu, sjajnoj zvijezdi i drveću. Zaljubljujemo se, vjenčavamo i donosimo djecu na svijet. Ona uče računati, imena za stvari i liječenje. Odabrali bismo osamljeno mjesto svaki put kad bismo došli u novo selo. Moja bi baka kuhala i sve pozivala na ručak. Na sav bi glas govorila: 'Nismo tu da bismo se borili protiv vaše vjere ili gradili zgrade koje bi konkurirale vašim crkvama ili džamijama, mi samo prolazimo ovuda. Naše krave neće uništiti vaše usjeve. Mi ih nećemo prodavati. Pijemo njihovo mlijeko, jedemo njihovo meso

i zahvaljujemo se. Bit ćemo vaši prijatelji, radovat ćemo se vašoj sreći i dijeliti vašu tugu, pa ćemo otići svojim putem.' Baka bi tad pričekala i tek kada su ljudi pojeli, dala bi ime tome mjestu pa bismo gradili kolibe.' “

„Jesu li razumjeli što govori?“

„Ne znam, činilo se da jesu. Bile su to riječi koje smo brali poput cvijeća na našem putovanju. Uzimamo samo ono što nam treba. Previše riječi stvara tužne misli i ljutnju.“

„Možda smo shvatili odakle si došao, ali nisi nam rekao kamo ideš? Zašto si prolazio ovuda?“

Izvukao je fotografiju umotanu u plastiku, fotografiju Afrikanca koji stoji na nekom mjestu nalik na šumu. Iza njega teče voda s izvora.

„Khuman, bratić mogega prijatelja koji se utopio. On mu je to poslao iz jednog sela na sjeveru. Kaže da je to ničija zemlja. Ima izvor koji nikad nije bez vode, jako malo ljudi koji poput nas žive u drvenim kolibama, dijele zemlju sa stokom i strancima i ljubaznošću se bore protiv dosade. Baka me posjetila u snu i zamolila me da odem tamo. Zamolila me i da budem ljubazan, da se smiješim i da se ne ljutim pa obećala da će me i drugi slijediti. Moja baka ne laže.“

Okrenula sam fotografiju, na njoj nije bilo ni broja telefona ni adrese. Snimila sam je mobitelom, potražila je na *Googlu* i dobila mnoge prijedloge. To bi mogla biti Roya, granična zona između Francuske i Italije. Moglo bi to biti u Švicarskoj. Stari kontinent ima puno takvih mjesta. Velika prostrana polja, planine i šume s izvorima i zelenilom. Toliko bi migranata koji potječu iz pustih krajeva moglo naći sreću na takvome mjestu. Zamišljala sam putovanje prvog čovjeka iz Afrike, i evo ga ispred mene, nakon što je prošao stazama smrti bježeći od siromaštva i patnje, vraćajući se putovima svojih predaka na sjever. Zamišljala sam ga na tom mjestu na fotografiji, zamišljala njegove prapraunuke za tisuću godina. Zašto se toliko ljudi tome očajnički protivi?

To je suluda i apsurdna ideja. Nitko se ne može oduprijeti prirodnom tijeku evolucije.

Gledala sam ga s jako znatiželjnim osmijehom.

„Nije važno što ne vjerujete u moju priču s kitom. Važno je samo to da ste ljubazni.“

Ne znam zašto su mi odjednom zasuzile oči. Prije nego što sam jureći prošla kroz vrata, zaustavile su me njegove riječi: „Bit će kći.“

Smrznula sam se, nisam se okrenula. Jedan trenutak. Otišla sam.

„To je priča kakvom sam je vidjela i doživjela. Možda sam bila previše kratkovidna da bih shvatila cijelu njezinu istinu, možda su trudnički hormoni utjecali na moje razumijevanje i procjenu nekih stvari, ali sve što sam rekla dokumentirano je i arhivirano u izvješću skupa sa snimkama glasa. Iako sam prestala raditi, bila sam još uvijek ovlašteni tumač i nikad nisam bila sudionik u onome što je učinio Fulani Bao ili Ziad, kako ste ga zvali. Nikad mu nisam pomogla obmanuti imigracijske vlasti, za što me moj stari prijatelj Giacomo optužuje svaki put kad se ta tema spomene među zajedničkim prijateljima i poznanicima. Otkrila sam istinu kao što bi to učinila svaka druga osoba.

Prošle su tri godine. Bila sam kod kuće. René, moj muž, igrao se s našom kćerkicom koja je priredila čajanku sa svojom omiljenom lutkom. Bio je uključen u njezin mali i miran svijet. Da, rodila sam djevojčicu i neko sam vrijeme stvarno mislila da sam možda sreća dok jednog dana nisam upalila televizor kako bih pogledala svoju omiljenu emisiju o kulturi. Bili su me tamo pozvali kao gošću prije nego što je izašla moja prva knjiga o lingvistici. Nisam mogla vjerovati svojim očima i ušima kad sam ga vidjela. Bio je to on, sa svojom crnom kožom i izbuljenim očima koje su željele progutati svijet. Reagirao je svojim uobičajenim osmijehom koji sam dobro poznavala dok ga je voditelj predstavljao kao Zieda Shushana, autodidaktičnoga

tuniskog pjesnika i pisca. Viknula sam: „Ne, ne, ne!“ iznenadivši tako muža dok sam slušala kako na savršenom francuskom govori o tome da je rekonstruirao priču o svojim navodnim precima, o tome kako su stigli do juga Tunisa i kako je zamišljao primitivan jezik kojim su govorili u selu Velikog izvora na obalama rijeke Niger, u graničnoj zoni između Malija i Burkine Faso. Kako je upotrijebio maštu da nastavi put Baooa, svojega glavnog lika, sve dok nije stigao do Roye na talijansko-francuskoj granici gdje je napisao svoju knjigu nakon što je radio kao poljoprivrednik. Nastavila sam se histerično smijati iznenadivši svoju kćer i muža. Rekla sam samo: „Ovaj je čovjek genij. On je genij.“

Baoo je svladao sve granice. Shvatio je apsurdnost sustava i uvukao nas u svoju priču, pokušavajući popuniti praznine datumima i događajima. Fulani nije spomenuo kako je prešao more. Nije to važno. Sve što znamo jest da ga nije prešao u kitu, kao što je tvrdio, prešao ga je jezikom i riječima.